

Лапа Н.О.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

ЕВТАНАЗІЯ – ДОБРОВІЛЬНИЙ ВИБІР ОСОБИ, ЧИ ЗАБОРОНА ЗАКОНУ

Евтаназія – це умисні дії чи бездіяльність медичних працівників (або інших осіб), які здійснюються ними за наявності письмово оформленого клопотання пацієнта (або "заяви на випадок смерті") або ж усного клопотання, якщо фізичний стан унеможливорює письмову форму клопотання пацієнта, який перебуває у стані, коли усвідомлює значення своїх дій і може керувати ними, з дотриманням законодавчо встановлених умов, з метою припинення його фізичних, психічних і моральних страждань, у результаті яких реалізується право на гідну смерть.

Першою країною, яка легалізувала евтаназію в Європі, є Нідерланди. 10 квітня 2001 р. верхня палата парламенту Нідерландів затвердила закон, який звільняє від кримінальної відповідальності лікарів, які допомагають хворим позбутися життя. Прийняття цього закону стало наслідком того, що в цій країні з роками все більше загострювалися суперечності між законами у цій сфері і реальною негласною практикою. За неофіційними даними, евтаназія в Нідерландах здійснюється з 1984 р. [1].

Одним із найважливіших прав, яке забезпечує саме фізичне існування людини як біологічної істоти, є право на життя, яке декларується ст. 27 Конституції України, в якій зазначено: "Кожна людина має невід'ємне право на життя". А стаття 3 Конституції України закріплює положення, згідно з яким людина, її життя та здоров'я, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю. Ці права та їх гарантії складають зміст і спрямованість діяльності держави. Скасування та обмеження цих прав не допускається, за винятком випадків, що можуть тимчасово встановлюватися в умовах військового та надзвичайного стану. Оскільки право на життя гарантує недоторканність фізичного існування людини і, відповідно, не допускає розпорядження ним ким-небудь, окрім самої людини.[2]

Стаття 52 Основ законодавства про охорону здоров'я України перед-

бачає, що медичні працівники зобов'язані надавати допомогу у повному обсязі хворому, який знаходиться у критичному для життя стані. Пункт 2 ст. 52 забороняє пасивну евтаназію, а п. 3 ст. 52 забороняє й активну евтаназію, де зазначається, що медичним працівникам "забороняється здійснення евтаназії – навмисного прискорення смерті або умертвіння невиліковно хворого з метою припинення його страждань" [3].

Заборона евтаназії також передбачена ч. 4 ст. 281 ЦК України, де зазначається, що задоволення прохання фізичної особи про припинення її життя – забороняється [4].

Кожна людина сама для себе встановлює пріоритети в житті, по-різному оцінює ті чи інші явища, виробляє особистісне, індивідуальне ставлення до когось або чогось, живе за самостійними принципами та має власну думку. Все це потрібно поважати, адже кожна людина – абсолютна цінність та особистість. І якраз тоді, коли людина перебуває у стані невиліковної хвороби, що завдає їй нестерпних фізичних чи психічних страждань, болю, мук, у неї виникає фізична потреба будь-яким шляхом припинити усі страждання, таким чином проявити повагу до її людської суті, гідності, надати цінність її волі та прохання. Така потреба не порушує прав інших людей, а тому повинна бути покладена в основу права.

На вияв гуманності через припинення людських страждань шляхом евтаназії вказували уже давно, зокрема у 1974 році, коли група лауреатів Нобелівської премії оприлюднили "Маніфест евтаназії": "Було б жорстоко і по-варварськи вимагати, щоб людина продовжувала жити всупереч своїй волі, коли її життя втратило уже будь-яку гідність, красу, сенс і перспективу на майбутнє. Марне страждання – це зло, якого усе цивілізоване суспільство повинне старатися ігнорувати. Кожен індивід має право гідно жити і гідно померти" [5].

Аналізуючи ці слова, потрібно визнати, що вони пронизані розумінням цінності людського життя, необхідності врахування думки людини, важливості людських почуттів, розуміння того, що необхідно припинити все, що робить людину нещасливою. А без цього принцип гуманізму, на якому будується право, втратив би будь-який сенс. Тому не можна погодитися з тими, хто закликає сприймати евтаназію як щось ненормальне, негуманне і нелюдське, посилаючись на релігійну доктрину чи на інші необґрунтовані принципи [6].

Право на смерть витікає із права на життя, що у свою чергу є саме правом і має розумітися лише як право, яке хоча апіорно ми маємо, але

в жодному разі не зобов'язані ним користуватися, – у цьому і полягає суть права[7]. порушувати питання про право на смерть, адже останнє не потребує додаткової аргументації, "зайвої" рефлексії або навіть дискусії, оскільки "право на смерть" не є проблемою, воно з необхідністю впливає з права на життя. Очевидно, право – це те, чим людина може користуватися, але може і відмовитися, бо саме тому, що людина може відмовитись, – це і є право; в іншому випадку мова йтиме не про право, а про обов'язок.

Підсумовуючи, варто все ж визнати, що проблема евтаназії – насамперед проблема етична, і від її розв'язання залежить доля багатьох безнадійно хворих людей, які останні роки перебувають у лікарнях, фізичний стан яких діагностується як проміжний – між життям та смертю, а психічний стан – безпорадність, стан глибокого відчаю; ці люди позбавлені вибору, вони законом приречені на повільну і болісну смерть, однак це суперечить загальним принципам права – справедливості та гуманності.

Література:

1. В Нідерландах разрешена эвтаназия [Електронний ресурс] / Режим доступу // http://www.ro1.ru/news/med/news/02/04/01_008.htm
2. Конституція України (із змінами і доповненнями, внесеними Законом України від 8 грудня 2004 р. № 2222-ІУ). – К., 2006.
3. Основи законодавства України про охорону здоров'я від 19 листопада 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – С. 26.
4. Цивільний кодекс України. – К., 2003. – 384 с.
5. Маніфест евтаназії // The Humanist. – 1974. – трав.
6. Добко Т. Евтаназія – дефіцит любові // День. – 2001. – № 68. – <http://www.day.kiev.ua/>
7. Малиновский А. Имеет ли человек право на смерть? // Российская юстиция. – 2002. – № 8. – С. 54-55.

Магльована І.І.,
студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ СУРОГАТНОГО МАТЕРИНСТВА

Серед однієї із найбільш актуальних і гострих біоетичних проблем, що хвилюють сьогодні світову громадськість, і в першу чергу європейську, є проблема "сурогатного материнства". Для європейців як представників континенту, який переживає демографічну кризу і де спостерігається негативний приріст корінного населення, особливо в північних, західних та центральних районах, "сурогатне материнство" як одна з найбільш ефективних з репродуктивних технологій дозволяє вирішити проблему, пов'язану із продовженням роду, збереженням та відновленням людського генофонду. Як нова біоетична проблема сурогатне материнство порушує низку питань правового характеру, в першу чергу цивільно-правових, які вимагають їх нагального розв'язання і належного законодавчого врегулювання. І хоча доки що в деяких країнах Європи (зокрема, у Франції, в Німеччині, Австрії, Норвегії, Швеції) і деяких штатах США (Аризоні, Нью-Джерсі, Мічигані) сурогатне материнство законодавчо заборонене, ширшає коло країн, зокрема, європейських, де сурогатне материнство не заборонене законом (наприклад, Іспанія, Бельгія, Греція) або дозволене з певними застереженнями (наприклад, Нідерланди, Великобританія, Фінляндія, Україна, Росія, Казахстан, Білорусь, де правовідносини щодо репродуктивних технологій, включаючи і сурогатне материнство, врегульовані національними нормативно-правовими актами цих країн. В більшості європейських країн, де законодавцем легалізовано сурогатне материнство, останнє дозволяється тільки в основному на безоплатній основі. При цьому в таких країнах, як правило, не тільки сурогатна мати не одержує винагороди, а й не дозволяється як реклама сурогатного материнства, так і підбір останніх. Українське законодавство дозволяє застосовувати репродуктивні технології, до кола яких законодавець відносить і сурогатне материнство. Однак усі чинні норми, що врегульовують правовідносини у сфері сурогатного материнства, розпорошені по різних нормативно-правовим